

УДК 811.161.2:81-272

ЛІНГВІСТИЧНИЙ ЕКОЦЕНТРИЗМ ЯК МЕТАДИСКУРСИВНИЙ ПРИНЦИП ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПАРАДИГМИ

КРАВЧЕНКО Н. К.

доктор філологічних наук, професор
Київський національний лінгвістичний університет
NKravchenko@outlook.com

У статті висвітлено принцип лінгвістичного екоцентризму як дискурсивного механізму екологізації свідомості людини і суспільства, що зумовлює інваріантність параметрів різних інституційних дискурсів, і, водночас, як нового вектора функціональної парадигми, пов'язаного з подоланням антропоцентризму.

Мета дослідження полягає у визначенні й обґрунтуванні екоцентризму як мета-дискурсивного принципу різноманітних інституційних дискурсів з огляду на корелятивні зв'язки їхніх когнітивних, семіотичних і прагматичних параметрів, що уособлене поняттям екоцентрованого метадискурсу – моделі розвитку і специфікації знань і цінностей про еко-етичні норми взаємодії людини з природою, Творцем, з іншими людьми, з суспільством і його інститутами, лінгвокультурними і транскультурними спільнотами, Всесвітом.

Екоцентризм здатний впливати на лише на екологізацію лінгвістики XXI століття, але й на зміну її дослідницьких пріоритетів, принципів аналізу і методів з подальшою інтеграцією когнітивно-дискурсивних, когнітивно-семіотичних, соціокогнітивних, когнітивно-прагматичних студій з метою осмислення стратегічно-поведінкових, когнітивних, вербальних і невербальних практик людини і спільнот як ноосферно свідомих чинників розвитку цивілізації. Ціннісним тлом принципу лінгвістичного екоцентризму є поєднання екологічних і етичних концептів як таких, що містять спільні прототипні цінності, які стають дискурсотвірними, визначаючи домінуючий для екоцентрованого світогляду спосіб означення і конструювання екологічних стосунків в природоохоронному, екосоціальному, екокультурному, екокомунікативному аспектах.

Ключові слова: лінгвістичний екоцентризм, екоцентрований метадискурс, інституційні дискурси, інваріантність параметрів.

LINGUISTIC ECOCENTRISM AS META-DISCURSIVE PRINCIPLE OF FUNCTIONAL PARADIGM

KRAVCHENKO Nataliia Kymivna
Doctor of Sciences (Philology), Professor
Kyiv National Linguistic University
NKravchenko@outlook.com

Introduction. The paper focuses on the principle of linguistic ecocentrism specified both as a discursive mechanism of the human consciousness ecologization, which determines the invariant parameters of various institutional discourses, and as a new vector of a functional paradigm associated with overcoming anthropocentrism.

Purpose. The research aims at defining the anthropocentrism as a meta-discursive principle of various institutional discourses in view of the invariance and correlation of their cognitive, semiotic, pragmatic parameters embodied with the notion of ecocentric meta-discourse.

To achieve the purpose, we have applied the *methodology* composing of the inquiry subject's characterizations including its observations in scientific studies and subsequent definition, as well as hypotheses and predictions about the inquiry subject's structure, manifestations and constituents.

The major *results* refer to the interpretation of the linguistic ecocentrism as the principle of harmonious coexistence of the human with the environment, reflected by various institutional discourses. This principle both influences the ecologization of linguistics of the XXI century and changes its research priorities, principles and instruments providing further integration of cognitive-discursive, cognitive semiotic, sociocognitive, cognitive-pragmatic studies in order to comprehend the strategic, behavioral, cognitive, verbal and non-verbal human practices as the noospheric factors in the development of civilization. The article introduces the concept and outlines the prospects for studying the ecocentric meta-discourse as a prototype cognitive-semiotic model of various institutional discourses with explicit or implicit ecocentric component.

Conclusion. The principle of linguistic eco-centrism is the structure-forming property of the “ecocentric metadiscourse”, which is constituted by the prototype cognitive, semiotic, pragmatic parameters while specifying and developing the knowledge and values about the harmonious coexistence of man with the surrounding world – nature, society, linguistic-cultural and transcultural communities.

Key words: linguistic ecocentrism, ecocentric metadiscourse, institutional discourses, invariance of parameters.

Формулювання проблеми та обґрунтування актуальності її розв’язання. Екоцентризм як новий вектор функціональної парадигми зумовлює інваріантну структуру різних видів дискурсу відповідно до метадискурсивних цінностей гармонічної взаємодії між дискурсами, комунікантами, позадискурсивним середовищем. Актуальним убачаємо розв’язання проблематики статті у двобічному онтологічно-епістемологічному ракурсі – із представленням лінгвістичного екоцентризму як структуротвірного принципу різноманітних інституційних дискурсів з експліцитними або імпліцитними ознаками екоцентрованості, який забезпечує певну інваріантність дискурсивних параметрів, і як принципу (моделі) інтегративного дослідження дискурсів.

Актуальність статті зумовлена: 1) її дотичністю до проблеми екологізації свідомості через постановку питання про спільні механізми моделювання інституційними дискурсами нового способу означення екологічних відносин із формуванням семіотичного простору екоцентричного дискурсу; 2) міждисциплінарним впливом лінгвістичного екоцентризму на зміну дослідницьких пріоритетів, принципів аналізу і методів лінгвістики з подальшою інтеграцією когнітивно-дискурсивних, когнітивно-семіотичних, соціокогнітивних, когнітивно-прагматичних, когнітивно-риторичних, вербально-семіотичних, невербально-семіотичних студій з метою осмислення стратегічно-поведінкових, когнітивних, семіотичних практик людини і соціуму як ноосферно свідомих чинників розвитку цивілізації.

Мета статті – поставити проблему обґрунтування лінгвістичного екоцентризму як метадискурсивної структури різноманітних інституційних дискурсів з огляду на інваріантність і кореляцію їхніх когнітивних, семіотичних, прагматичних параметрів як різнорівневих маніфестацій екоцентрованого світогляду. Мета конкретизується в низці **завдань**:

1) запропонувати визначення лінгвістичного екоцентризму як нового принципу функціональної парадигми, зважаючи на його розбіжність з неоантропоцентризмом, а також з огляду на відмінність екоцентрованих студій від еколінгвістики й екопоетики;

2) висунути робочу гіпотезу про те, що різні типи інституційного дискурсу утворюють метадискурсивний семіотичний простір як модель розвитку і специфікації знань і цінностей про гармонійне співіснування людини (суспільства) з навколишнім світом;

3) окреслити ймовірні параметри екоцентрованості, що є структурно-інваріантними властивостями будь-якого інституційного дискурсу з експліцитними або імпліцитними ознаками етико-екологічних відносин;

4) розробити комплексну інтегративну методику дослідження лінгвістичного екоцентризму як метадискурсивного принципу організації різних інституційних дискурсів;

- 5) схарактеризувати ізоморфізм і корелятивні зв'язки між параметрами;
- 6) окреслити вірогідні вияви ізоморфізму між світоглядними цінностями архаїчної і біблійної екопоетики і ноосферними цінностями сучасного екоцентрованого дискурсу;
- 7) упровадити в науковий обіг і обґрунтувати нові поняття і категорії: “лінгвістичний екоцентризм”, “екоцентрований метадискурс”, “лінгвоекоспрагматика” тощо;
- 8) сформулювати концептуальні засади лінгвоекоспрагматики і екориторики як нових напрямів когнітивно-прагматичних і когнітивно-риторичних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним підґрунтям статті є праці, у яких дискурс усвідомлено як семіозис, модель означення й конструювання цінностей, синергетичну систему і структурну цілісність. Такий підхід ґрунтується на ідеях дискурсивної формації, висунутої і розвинутої в роботах М. Фуко (2002), й активно розвивається в сучасних лінгвістичних студіях (Döring et al, 2008; McEvoy, Fünfgeld & Bosomworth, 2013; Poole, 2018; Siewers, 2014; Torfing, 1999).

Семіотичний вектор розвідок у дискурс-аналізі є продуктивним для обґрунтування екоцентрованого метадискурсу як семіотичного простору із парадигмально новим способом означення екологічних стосунків, маркованого власною концептуальною структурою і певною інваріантністю семіотичних, мотиваційно-стратегічних і когнітивних параметрів.

Певним внеском у розв'язання проблематики статті є праці з еколінгвістики, насамперед у синергетичному, інтегративному і міждисциплінарному аспектах (Бондар, 2013; Семенець, 2013; Burchett, 2016; Fill & Penz, 2017).

Напрацювання в ракурсі критичного дискурс-аналізу, що фокусуються на розкритті оцінних та аргументативних стратегій екодискурсу (Buck, 2013; Stibbe, 2014; Steciag, 2009 та ін.), а також роботи з проблематики “екології людини” (Stibbe, 2015) становлять певний інтерес для визначення й обґрунтування екопрагматики – нового напрямку сучасної лінгвістики, що фокусуватиметься на вивченні комунікативно-прагматичного потенціалу екоконцептів, який розкривається, з одного боку, в універсальних конвенціях гармонійної комунікативної поведінки людей у соціумі (принципах кооперації, релевантності, ввічливості тощо) і, з іншого, в інституційних стратегіях.

У вітчизняному мовознавстві до проблеми розбудови підвалин лінгвістичного екоцентризму дотичні праці О.О. Жихаревої (2017; 2018), присвячені комплексному вивченню біблійного екодискурсу в його концептуальному, наративному і образно-символічному вимірах, що може стати підґрунтям для випрацювання методики інтегративного дослідження екоцентрованого метадискурсу. Ідентифікація авторкою дискурсотвірних біблійних концептів і цінностей є важливою для визначення семіотичного канону інтерпретації універсальних екоцінностей, виявлення прототипного когнітивного підґрунтя сучасного екоцентрованого метадискурсу.

Праці С. І. Потапенка (2016; 2017), у яких закладено теоретичні підвалини лінгвориторики та когнітивної риторики, є внеском до визначення й обґрунтування екориторики як способу апеляції до гармонії в різних типах інституційного дискурсу та медійної екориторики як засобу адекватного і збалансованого відтворення світу в ЗМІ.

Студії І. І. Серякової (2016) відкривають перспективу для визначення екоцентричних стратегій і тактик невербальної поведінки для налагодження win – win комунікації в моно- та полікультурному мовному середовищі. Не менш важливим для розвитку екопрагматики вбачається обґрунтування екосоматикону як невербального способу апеляції мовця до кооперації та гармонії в художньому та нехудожньому дискурсах.

У дослідженні Н. К. Кравченко (2006), присвяченому аналізу міжнародно-правового дискурсу, екоцентризм як добровільне обмеження суверенних прав держав інтерпретовано через подолання етацентризму заради збереження спільних загальнолюдських цінностей і спільного надбання людства (*res omnium communis*). Екоцентрична свідомість держав

розглядається як етап еволюції концептосфери “справедливість” у міжнародно-правовій картині світу, у центр якої переміщується концепт “загальне благо” із ціннісними смислами “природа”, “спільне надбання людства”, “загальна екологічна безпека”, “неспричинення шкоди” тощо. Певний інтерес для розв’язання проблематики лінгвістичного екоцентризму становлять також роботи дослідниці (Кравченко, 2017), пов’язані з обґрунтуванням дискурсу як семіозису, синергетичної системи і структурної цілісності, оскільки такий підхід є дотичним до вивчення екоцентрованого метадискурсу як семіотичної цілісності з відношеннями тотожності, ієрархії і кореляції між параметрами.

Виклад основного матеріалу. Сутність концепції, запропонованої в статті, полягає в обґрунтуванні екоцентризму як принципу гармонійного співіснування людини з довкіллям (представленим різними дискурсами), який здатний впливати не лише на екологізацію лінгвістики XXI століття, а й на зміну її дослідницьких пріоритетів, принципів аналізу і методів із подальшою інтеграцією когнітивно-дискурсивних, когнітивно-семіотичних, соціокогнітивних, когнітивно-прагматичних студій з метою осмислення стратегічно-поведінкових, когнітивних, вербальних і невербальних практик людини і спільнот як ноосферно свідомих чинників розвитку цивілізації. Принцип екоцентризму інтерпретуємо як новий вектор когнітивно-дискурсивної парадигми, який має вплив на всі модуси існування мови: системно-мовний, мовленнєвий і дискурсивний – із пріоритетною роллю останнього, зважаючи на новітнє усвідомлення дискурсу як соціосеміотичного і соціокогнітивного феномену з акцентуванням його світомоделювального аспекту.

На лінгвістично-епістемологічному рівні концептуальний апарат теорії лінгвістичного екоцентризму утворюється системою таких нових понять і категорій, як “екоцентрований метадискурс”, “лінгвоєкопрагматика”, “екоцентрований семіозис”, “лінгвістична екориторика”, “екосоматикон”, “екоціннісні прототипи / архетипи”. Основною робочою гіпотезою наукових розвідок з проблематики лінгвістичного екоцентризму є припущення про наявність в різних інституційних дискурсах когнітивних, концептуальних, прагмалінгвістичних і семіотичних інваріантів, уособлених моделлю екоцентрованого метадискурсу як сукупності принципів репрезентації і конструювання гармонійних відношень між людиною і навколишнім середовищем, конститuentами якого виступає не лише природа, а й інші люди, суспільство, лінгвокультурні і транскультурні спільноти.

Інтегративний аналіз інституційно-дискурсивних (семіотичного, когнітивного, прагматичного) вимірів екоцентризму дасть змогу, на нашу думку, визначити домінуючий для екоцентрованого світогляду спосіб означення і конструювання екологічних стосунків в природоохоронному, екосоціальному, екокультурному, екокомунікативному аспектах.

Лінгвістичний екоцентризм є новим принципом функціональної парадигми, який відрізняється від неоантропоцентризму (Воробйова, 2013), зосередженому, насамперед, на нестандартних маніфестаціях мовних особистостей в неочікуваних контекстах. Лінгвістичний екоцентризм розширює концептуалізацію відносин “людина-природа” до рівня екосфери як усього того, що оточує і формує особистість, оскільки середовищем для людини є не лише природа, а й соціум, політичні, економічні, інші інституційні контексти, узагальнені поняттям “дискурсивного середовища”.

Переорієнтація з антропоцентризму на еко- та природоцентризм виходить за рамки власне лінгвістичної парадигми, відповідаючи новій етиці “недомінування” й “етиці турботи”, сакралізації природи та землі, вірі в “мудрість природного життя”, турботи про екологічну справедливість (Гардашук, 2006), що потребує залучення до вивчення лінгвістичного екоцентризму діахронічного вектора дослідження, пов’язаного з виявленням архетипного і прототипного зв’язку між біблійними, архаїчними і сучасними поглядами стосовно місця людини в космологічній моделі світу.

З іншого боку, ціннісним тлом принципу лінгвістичного екоцентризму є поєднання екологічних і етичних концептів як таких, що містять спільні макроцінності “загальне благо”, “гармонія”, “самозречення”, “благородство”, “рівність”, “єдність” тощо. Зазначені прототипні цінності стають дискурсотвірними, зумовлюючи інваріантні параметри – мовні, прагмасемантичні, мотиваційно-прагматичні, концептуальні, семіотичні, когнітивно-риторичні – своєї реалізації. Наприклад, планом реалізації концепту “благородство” в ракурсі екопрагматики є прагматична максима великодушності, тобто збільшення користі для співрозмовника за рахунок зменшення власної користі.

Концепти “загальне благо”, “благородство”, “рівність” стають дискурсотвірними в політичному дискурсі (субконцепти “мультикультуралізм”, “антидискримінаційна політика” тощо). У міжнародно-правовому дискурсі зазначені концепти є прототипними для субконцептів “найбільше сприяння”, “недискримінаційний режим”, “спільне надбання людства”, зумовлюючи семіотику, семантику і прагматику документів, у яких держави поступаються частиною суверенних прав заради “загального блага”, і утворюючи новий екоцентрований вектор означення й конструювання міжнародно-правової реальності.

На відміну від еколінгвістики й екопоетики, що є мовознавчими галузями із спеціалізацією лінгвістичного наукового знання відповідно до екологічних аспектів вивчення мови, мовлення, тексту / дискурсу, лінгвістичний екоцентризм є інтегративним принципом дослідження, що постулює ізоморфізм, з одного боку, між світоглядними цінностями архаїчного і ноосферного типів культури стосовно місця людини в космологічній моделі світу і, з іншого боку, між різними вимірами екодискурсу (вербальним, невербальним, концептуальним, когнітивним, семіотичним, прагматичним, риторичним) як рівнями висвітлення і формування екологічних цінностей. Завдяки своєму ізоморфізму в ціннісному плані параметри таких вимірів утворюють відношення ієрархії, диференціації і взаємної детермінації, а саме: когнітивні цінності і мотивації визначають інтеракційно-прагматичні параметри ролей, стратегій і тактик, які, у свою чергу, зумовлюють інформаційно-прагматичні параметри – пресупозиції, імплікатури, особливості референції тощо (про відмінність між інтеракційно-прагматичними і інформаційно-прагматичними параметрами – докладніше див.: Кравченко. 2017), вербальні і невербальні засоби.

Інакше кажучи, екоцентризм виявлятиметься не лише в тематиці, когнітивній і концептуальній організації дискурсів, а й на рівні їхньої прагматики, семіотики тощо. Наприклад, різні за типами інституційні дискурси гіпотетично матимуть певні комунікативно-рольові інваріанти, стратегічно-тактичні програми відповідно до прагматичного потенціалу спільних для таких дискурсів еко-етичних макроцінностей (проте це не відкидає “прагматику”, яка є специфічною для певної інституційної сфери комунікації, реалізуючи комунікативний потенціал субконцептів, дискурсотвірних для такої сфери).

Отже, вивчення прагматичних параметрів екоцентрованого метадискурсу потребуватиме розробки концепції лінгвоеккопрагматики як нового міждисциплінарного напрямку сучасної лінгвістики. Термін “лінгвоеккопрагматика”, застосований у цій статті, відрізняється від терміна екопрагматизм в екологічних працях (зокрема в Стюарта Бранда: *Whole Earth Discipline: An Ecopragmatist Manifesto* (S. Brand, 2009)) і є власно лінгвістичним терміном на позначення комунікативної поведінки людей і спільнот у ракурсі універсальних принципів забезпечення екологічної рівноваги в людських стосунках як умови гармонійного і “природного” існування людини.

У такому разі лінгвоеккопрагматичні конвенції підпорядковують універсальні принципи ввічливості, кооперації і релевантності, що набуватимуть нового висвітлення як прагматичний план реалізації екоконцептів “баланс”, “рівновага”, “моральна компенсація” тощо. З іншого боку, термін лінгвоеккопрагматика застосовуємо на позначення інтеракційно-прагматичних інваріантів (рольових, стратегічних) як маркерів екоцентрованості дискурсу. Зокрема, екопрагматичні студії фокусуватимуться як на власне природоохоронних стратегіях різних

інституційних дискурсів, так і на стратегіях подолання антропоцентризму з обмеженням власних політичних, економічних, національно-культурних, державних інтересів на користь визнання інтересів і збільшення прав інших.

Крім лінгвоєкопрагматики, принцип лінгвістичного екоцентризму зумовлює необхідність формування концептуальних засад таких нових напрямів лінгвістичних студій, як екориторика, екосеміотика, екологічна соціолінгвістика.

Для виявлення ознак лінгвістичного екоцентризму як метадискурсивного принципу організації різних інституційних дискурсів потрібно буде розробити комплексну інтегративну методичку дослідження, що, крім традиційних методів контекстуально-інтерпретаційного, компонентного аналізу тощо, охоплюватиме:

– корпусний аналіз для моделювання поняттєвого складника екоцентрованих концептів і субконцептів;

– прототипний аналіз для обґрунтування метадискурсивних екоконцептів як прототипної основи екологічних субконцептів, що є специфічними (дискурсотвірними) для різних типів інституційних дискурсів;

– методичку побудови матричної концептуальної моделі, фреймовий аналіз – для профілювання дискурсотвірних екоконцептів у доменах – концептуальних екотемах (зазначена методика розроблена й апробована в працях О. О. Жихаревої (2017; 2018) під час вивчення концептуального виміру біблійного екодискурсу); об'єднання спільних ознак концептуальних екотем для побудови когнітивно-концептуального простору екоцентрованого метадискурсу;

– структурно-нарративний аналіз для визначення структури змістовно-семіотичного простору екоцентрованих інституційних дискурсів з метою визначення нарративного простору метадискурсу як конструктору, представленого сукупністю екотем – як експліцитних, так і імплікованих;

– метод критичного дискурс-аналізу з метою встановлення інваріантної “прагматики” екоцентрованої комунікації з огляду на позадискурсивні контекстуальні чинники актуалізації ролей, стратегій тощо;

– метод прагмасемантичного аналізу із залученням методички мовленнєвих актів, концепції “обличчя і ввічливості”, теорії релевантності, методички вилучення конверсаційних імплікатур – для ідентифікації прагматичних індексів рольових і стратегічно-тактичних інваріантів у різних типах інституційних дискурсів;

– метод архетипного і когнітивно-семіотичного аналізу для реконструкції архетипних уявлень про автохтонне походження людини від природи, єдність з тваринами, з першоелементами буття, що віддзеркалені в архаїчній семіотичній міфів і чарівних казок і є дотичними до побудови універсальної екоцентрованої моделі семіозису;

– метод концептуального і когнітивно-семіотичного аналізу біблійного екодискурсу як семіотичного канону інтерпретації екологічних ситуацій і проблем, що втілює універсальні цінності про гармонію відносин людини з Творцем, природою, сім'єю, суспільством;

– метод визначення невербального семіозису дискурсивних практик;

– метод моделювання для побудови когнітивно-семіотичної моделі екоцентрованого метадискурсу, обґрунтування ізоморфізму, кореляції і ієрархії між його рівнями і параметрами;

– метод польового моделювання для побудови поля екоцентрованого метадискурсу залежно від типу і рівня маніфестації еко-гуманітарних цінностей різними інституційними дискурсами: екологічним, політичним, правовим, міжнародно-правовим, медійним, філософським, соціологічним, культурологічним, релігійним та ін.

Висновки й перспективи подальших досліджень. У статті вперше введено в науковий обіг поняття “лінгвістичного екоцентризму” й обґрунтовано його як метадискурсивний принцип гармонійного співіснування людини з довкіллям – природним, дискурсивним, соціокомунікативним, який зумовлює інваріантність, ізоморфізм, закономірності організації

і взаємної детермінації вербальних та невербальних, когнітивних, семіотичних, прагматичних параметрів інституційних дискурсів, що уособлене поняттям екоцентрованого метадискурсу – моделі розвитку і специфікації знань і цінностей про екоетичні норми взаємодії людини з природою, Творцем, з іншими людьми, з суспільством і його інститутами, лінгвокультурними і транскультурними спільнотами, Всесвітом.

Виконане дослідження відкриває перспективи для подальшого вивчення різних типів інституційних дискурсів як спільного семіотичного простору конструювання етико-екологічних цінностей.

ЛІТЕРАТУРА

- Бондар, О. І. (2013). Синергетичний підхід як підґрунтя лінгвістичної екології. *Записки з українського мовознавства*, 20, 4-15.
- Вороб'єва, О. П. (2013). Лингвистика сегодня: реинтерпретация эпистемы. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*, 16 (2), 41-47.
- Гардашук, Т. В. (2006). *Сучасний екологізм: теоретичні засади та практичні імплікації*. (Дис. докт. філос. наук). Київ.
- Жихарева, О.О. (2017). Структура англомовного біблійного екодискурсу. *Science and Education: a New Dimension. Philology* (Vol. 38 (138), 72-76).
- Жихарева, О.О. (2018). Концептуальні екотеми в англомовному біблійному екодискурсі. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*, 21 (1), 112-120.
- Кравченко, Н.К. (2017). *Дискурс и дискурс-анализ: краткая энциклопедия*. Киев: Интерсервис.
- Кравченко, Н.К. (2006). *Интерактивное, жанровое и концептуальное моделирование международно-правового дискурса*. Киев: Реферат.
- Потапенко, С. И. (2017). Синхронная реконструкция концептов в англоязычном масс-медийном дискурсе: между концептуализацией и категоризацией. *Концепты и контрасты* (с. 331-338). Одесса.
- Семенець, О.О. (2013). Лінгвоекотологія та проблеми мовного вираження суспільних цінностей. *Нова філологія: збірник наукових праць*, 58, 174-177.
- Brand, S. (2009). *Whole Earth Discipline: An Ecopragmatist Manifesto*. N.Y.: The Viking Press.
- Buck, H. (2013). Climateengineering: spectacle, tragedy or solution? A content analysis of news media framing. *Interpretive approaches to global climate governance: deconstructing the greenhouse*. London: Routledge, pp. 166-181.
- Burchett, K. (2016). *Antropocentrism as environmental ethic*. Dissertation, PhD, Lexington, Kentucky.
- Düring, M., Penz, H., Trampe et al. (2008). *Language, Signs and Nature: Ecolinguistic Dimensions of Environmental Discourse*. L: Stauffenburg Verlag.
- McEvoy, D., Fьnfьgeld, H., & Bosomworth, K. (2013). Resilience and climate change adaptation: the importance of framing. *Planning Practice & Research* (Vol. 28 (3), pp. 280-293).
- Fill, A. F., & Penz, H. (2017). *The Routledge Handbook of Ecolinguistics*. N.Y.: Routledge.
- Foucault, M. (2002). *The Archaeology of Knowledge*. London and New York: Routledge.
- Poole, R. (2018). Ecolinguistics, GIS, and Corpus Linguistics for the Analysis of the Rosemont Copper Mine Debate. *Environmental Communication* (Vol. 12(4), pp. 525-540).
- Potapenko, S. (2016). Cognitive rhetoric of effect: Energy flow as a means of persuasion in inaugurals. *Topics in Linguistics* (Vol. 17 (2), pp. 12-25).
- Seriakova, I. (2016). Nonverbal Semiotics of Discursive Practices. *Science and Education a New Dimension. Philology* (Vol. IV (17 / 78, 73-76).
- Siewers, A.K. (2014). *Re-imagining nature: environmental humanities and ecosemiotics*. Lewisburg, PA: Bucknell University Press.
- Steciag, M. (2009). Key-words in Ecology and their Critique from Ecolinguistic Point of View. *Problemy Ekorozwoju* (Vol. 4(2), pp. 61-68).

- Stibbe, A. (2014). An ecolinguistic approach to Critical Discourse Studies. *Critical Discourse Studies* (Vol. 11(1), pp. 117-128).
- Stibbe, A. (2015). *Ecolinguistics: Language, Ecology and the Stories We Live By*. Abingdon, N.Y.: Routledge.
- Torring, J. (1999). *New theories of discourse: Laclau, Mouffe and Zizek*. Oxford: Blackwell.

REFERENCES

- Bondar, O.I. (2013). Synergetychnyj pidhid jak pidgrunt'a lnhvistychnoji ekologii. *Zapysky z ukrains'koho movoznavstva*, 20, 4-15.
- Vorob'jova, O.P. (2013). Lnhvistyka segodnia: reinterpretatsija epistemy. *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho lnhvistychnoho universytetu. Serii Filolohiia*, 16 (2), 41-47.
- Gardatshuk, T.V. (2006). *Suchasnyj ekologizm: teoretychni zasady ta praktychni implikacii*. (Dys. doct. filos. nauk). Kiev.
- Zhyhareva, O.O. (2017). Struktura angломовного біблійного екодискурсу. *Science and Education: a New Dimension. Philology* (Vol. 38 (138), 72-76).
- Zhyhareva, O.O. (2018). Kontseptual'ni ekotemy v angломовному біблійному екодискурсі. *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho lnhvistychnoho universytetu. Serii Filolohiia*, 21 (1), 112-120.
- Kravchenko, N.K. (2006). *Interaktivnoje, zhanrovoje i kontseptual'noje modelirovanije mezhdunarodno-pravovoho diskursa*. Kyiv. Referat.
- Kravchenko, N. K. (2017). *Discurs s discurs-analiz: kratkaja entsyklopedija*. Kiev: Interservis.
- Potepenکو, S.I. (2017). Sinhronnaja rekonstruktsija kontseptov v anglojazыchnom mass-medijnom diskursi: mezhdru kontseptualizatsijej i kategorizatsijej. *Kontsepty I kontrasty*. (s. 331-338). Odessa.
- Semenets', O.O. (2013). Lingvoekologija ta problemy movnoho vyrazhenn'a suspil'nyh tsinnostej. *Nova filologija: zbirnyk naukovyh prats'*, 58, 174-177.
- Brand, S. (2009). *Whole Earth Discipline: An Ecopragmatist Manifesto*. N.Y.: The Viking Press.
- Buck, H. (2013). Climateengineering: spectacle, tragedy or solution? A content analysis of news media framing. *Interpretive approaches to global climate governance: deconstructing the greenhouse*. London: Routledge, pp. 166-181.
- Burchett, K. (2016). *Antropocentrism as environmental ethic*. Dissertation, PhD, Lexington, Kentucky.
- Döring, M., Penz, H., Trampe et al. (2008). *Language, Signs and Nature: Ecolinguistic Dimensions of Environmental Discourse*. L: Stauffenburg Verlag.
- McEvoy, D., Fünfgeld, H., & Bosomworth, K. (2013). Resilience and climate change adaptation: the importance of framing. *Planning Practice & Research* (Vol. 28 (3), pp. 280-293).
- Fill, A. F., & Penz, H. (2017). *The Routledge Handbook of Ecolinguistics*. N.Y.: Routledge.
- Foucault, M. (2002). *The Archaeology of Knowledge*. London and New York: Routledge.
- Poole, R. (2018). Ecolinguistics, GIS, and Corpus Linguistics for the Analysis of the Rosemont Copper Mine Debate. *Environmental Communication* (Vol. 12(4), pp. 525-540).
- Potapenko, S. (2016). Cognitive rhetoric of effect: Energy flow as a means of persuasion in inaugurals. *Topics in Linguistics* (Vol. 17 (2), pp. 12-25).
- Seriakova, I. (2016). Nonverbal Semiotics of Discursive Practices. *Science and Education a New Dimension. Philology* (Vol. IV (17 / 78, 73-76).
- Siewers, A.K. (2014). *Re-imagining nature: environmental humanities and ecosemiotics*. Lewisburg, PA: Bucknell University Press.
- Steciag, M. (2009). Key-words in Ecology and their Critique from Ecolinguistic Point of View. *Problemy Ekorozwoju* (Vol. 4(2), pp. 61-68).
- Stibbe, A. (2014). An ecolinguistic approach to Critical Discourse Studies. *Critical Discourse Studies* (Vol. 11(1), pp. 117-128).
- Stibbe, A. (2015). *Ecolinguistics: Language, Ecology and the Stories We Live By*. Abingdon: Routledge.
- Torring, J. (1999). *New theories of discourse: Laclau, Mouffe and Zizek*. Oxford: Blackwell.

Дата надходження до редакції 06.09.2018 р.

Ухвалено до друку 25.10.2018 р.